

Av. Cihat BİNGÖL
Legal Hukuk Bürosu
cihat.bingol@lglatt.com

Tersanelerde Meydana Gelen İş Kazalarında İşverenlerin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu

Türkiye Gemi İnşa Sanayicileri Birliği (GİSBİR) verilerine göre ülkemizde gemi inşa sanayisinde on altı bine yakın işçi çalışmaktadır. Gemi inşa işi, nitelik olarak çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerden olması sebebiyle maalesef bu durum iş kazalarının yaşanma olasılığını da arttırmaktadır. Özellikle Tuzla tersanelerinde 2007 ve 2008 yıllarında meydana gelen ve işçilerin can kaybı ile sonuçlanan iş kazalarındaki artış tersanelerdeki iş güvenliği sorunlarını da gündeme getirmişti. O dönemde Tuzla tersaneleri ile ilgili TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanan raporda da özetle tersanelerde iş güvenliğinin yetersiz olduğu tespitinde bulunulmuştu. 30.12.2012 tarihinde yürürlüğe girmiş olan İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, iş sağlığı ve güvenliği konusunda çok daha kapsamlı bir dönem de beraberinde getirmiştir. Öyle ki; Kanun'un resmi gazetede yayınlandığı 30.06.2012 tarihinden bugüne kadar uygulamaya ilişkin Avrupa Birliği Konsey Direktifleri ile uyumlu yönetmelik ve tebliğler yayınlanmaktadır. Bu tebliğ ve yönetmelikler de Kanun ile çizilen çerçeveyin uygulamasına yönelik olup, işverenler açısından büyük önem arz

etmektedir. Tersanelerde iş kazalarını önlemek ve güvenli bir iş yeri oluşturmak için;

- İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği'ne göre işyerinde risk değerlendirmesinin yapılması ve ortaya çıkan risklere karşı alınması gereken önlemlerin tespit edilmesi,
- İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre acil durum ve tahliye planlarının hazırlanması,
- Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre çalışanlara işe başlamadan önce ve çalışmaya devam ettikleri süre boyunca periyodik olarak yapılan işin niteliği ve tehlike sınıfına göre ve işyerinde yapılan risk değerlendirmesi de göz önüne alınarak uygulamalı olarak iş sağlığı ve iş güvenliği eğitimleri verilmesi,
- Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik'e uygun olarak kişisel koruyucu malzemelerin temini ve işçilerce kullanıldığının denetlenmesini,

- İşyerinde kullanılan makinelerin düzenli olarak bakımının yapılması gerekmektedir.

Tersanelerde güvenli bir çalışma ortamı oluşturmak için yapılması gerekenleri yüzeysel olarak belirttikten sonra işyerinde meydana gelen iş kazalarında işverenlerin sorumluluğuna da kısaca değinmekte fayda bulunmaktadır. Bir işyerinde meydana gelen iş kazalarında işverenlerin sorumluluklarının iki boyutu vardır. Bunlar işverenlerin hukusal ve cezai sorumluluklarıdır.

a) İşverenlerin hukuksal sorumluluğu

İş kazalarında işverenlerin hukuksal sorumluluğu İş Kanunu'ndan ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'ndan doğmaktadır. İşveren'in İş Kanunu'ndan doğan sorumluluğu, iş kazasına uğrayan işçiye ve şayet ölümlü iş kazası meydana gelmiş ise işçinin desteğinden yoksun kalan mirasçılarına karşı iş kazasının ve tarafların niteliklerine göre maddi ve manevi tazminat sorumluluğudur. İşverenin bu sorumluluğunun temeli ise iş kazasının meydana gelmesinde kusurunun olup olmadığıdır. İşverenin kusur araştırması yapılırken iş güvenliği mevzuatına göre hangi önlemlerin alınması gerektiği, bu önlemlerin işverence alınıp alınmadığı ve alınmış önlemlere sigortalı işçinin uyup uymadığı uzman iş güvenliği bilirkişisi(ler)

tarafından tartışılır ve belirlenir. İşverenin Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'ndan doğan sorumluluğunda iş kazasının meydana gelmesindeki kusuruna bağlıdır ve işveren Sosyal Güvenlik Kurumu'nun iş kazası nedeniyle uğradığı zararı kusuru oranında tazminle yükümlü kılınmıştır. SGK'nın zararı kapsamına ise iş kazası nedeniyle SGK tarafından iş kazasına uğrayan işçiye veya işçinin ölümü halinde bu kanuna göre hak sahiplerine yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri toplamı girmektedir.

b) İşverenin cezai sorumluluğu

Meydana gelen iş kazalarında işverenlerin cezai sorumluluğu da bulunmaktadır. TürkCeza Yasası'na göre iş kazası

sonucu ölüm ya da yaralanma taksirli bir suçtur. Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılması nedeniyle bir davranışın, suçun yasal tanımında belirtilen sonucun öngörülmesiyle gerçekleşmesidir. Gerekli iş güvenliği önlemlerinin alınmaması taksirli davranış olarak kabul edilmektedir. Yaralanmalı iş kazaları neticesinde işverenlerin cezai sorumluluğuna gidilmesi kazaya uğrayan işçinin şikâyetine bağlı olarak sonuçlanan iş kazalarında işverenin cezai sorumluluğuna resen gidilmektedir. İşverenin cezai sorumluluğunun bulunup bulunmadığının tespitinde iş kazasının meydana gelmesinde kusuru olup olmadığı araştırılır. Burada yapılan kusur araştırmasında da işyerinde alınması gereken önlemlerin neler olduğu, bu önlemlerin işverence alınıp alınmadığı, işçinin

alınan önlemlere uyup uymadığı hususları araştırılır. Duruma göre işverenin iş kazasının meydana gelmesinde asli kusurlu veya tali kusurlu olduğu belirlenmekte ve buna göre ceza tatbik edilmektedir. İşverenlerin cezai sorumluluğunda önemli olan bir husus, tüzel kişi işverenlerin cezai sorumluluğudur. Ceza hukukunun genel ilkelerinden cezaların şahsiliği ilkesi uyarınca ceza, suçtu gerçekleştiren kişiye verilir. Türk Ceza Kanunu'nun 20. Maddesine göre tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamaz. Bu nedenle tüzel kişilerin sorumluluğunda tüzel kişinin yönetim organı üyelerinin (anonim şirketlerde yönetim kurulu, limited şirketlerde şirket müdürü / müdürleri) cezai sorumluluğu doğmaktadır. Ancak burada da önem arz eden nokta tüzel kişiyi temsil eden organda görevli kişilerin

tamamının cezai sorumluluğuna gidilip gidilemeyeceğidir. Tüzel kişiyi temsil eden organın üyeleri içerisinde iş mevzuatından doğan yükümlülükleri yerine getirmekle görevlendirilen üye(ler) olup olmadığının ve bu organ tarafından işverende iş mevzuatından doğan yükümlülükleri yerine getirmekle görev ve yetkilendirilen kişi yani işveren vekilinin olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Özellikle tüzel kişilerin iş hacminin ve buna paralel olarak da istihdam kadrosunun büyümesi ile tüzel kişilerin yönetim organı üyelerinin tamamı işin başında olup, işi bizzat yürütmemektedir. Bu nedenle de çoğunlukla işverende genel müdür, müdür, fenni sorumlu unvanına sahip, tüzel kişiyi temsil eden organda görevli kişilerin

liği mevzuatından kaynaklanan yükümlülüklerin de yerine getirilmesi yönünden yetkilendirilen işveren vekillerinin bulunduğu işyerlerinde meydana gelen iş kazalarında tüzel kişinin yönetim organı üyelerinin cezai sorumluluğuna gidilmemektedir. Elbette burada bir kişiye genel müdür, müdür, fenni sorumlu unvanı verilmesi işveren vekili olmasına ve dolayısıyla da cezai sorumluluğunun doğması için tek başına yeterli değildir. Bu kişinin İş Kanunu 2. Madde anlamında işveren adına hareket edip etmediği, işin, işyerinin ve işletmenin yönetiminde görevlendirilmiş olup olmadığı, iş güvenliği mevzuatından doğan yükümlülükleri almakla görevlendirilip görevlendirilmediği hususlarının dikkatle araştırılması gerekmektedir.